

ПЕРСОНАЖНИЙ КОД КУМУЛЯТИВНОЇ КАЗКИ: КОЗА

Джерельний матеріал статті – це тексти таких українських кумулятивних казок: «Коза дереза» (сім варіантів), «Цап та коза», «Хазяйство», «Як вовк забажав козенят», «Сказка», і «Горобець та билина» (два варіанти). Досліджено образ кози; зв'язок цього персонажа з іншими героями казки. Проаналізовано кумулятивні структури, їх види, функції кумуляції. Наведено порівняльні характеристики структури різних варіантів казок одного типу, що дають уявлення про схожість та відмінність кожного варіанта.

Ключові слова: кумулятивна казка, коза, номінація, функції казкового персонажа.

The texts of Ukrainian cumulative tales form the source material of the article. These are: *Koza Dereza* (seven variants), *Goat and Nanny Goat, Farm, As the Wolf has Wanted the Goatlings, Fairy Tale, Sparrow and Blade* (two variants). The image of Goat, its connection with the other tale heroes are investigated. Cumulative structures, their types, cumulation functions are analyzed. The comparative characteristics of the structure of different variants of fairy tales of the same type are presented. They give an idea on the similarity and difference of each version.

Keywords: cumulative fairy tale, Goat, nomination, the functions of fairy tale character.

Коза – один з найпопулярніших персонажів української кумулятивної казки. У традиційній культурі символічне значення тварин чоловічої і жіночої статі різне. Так, козел (грец. *трагос*) – утілення похоті та життєвої сили; найчастіше це негативний символ. Водночас козу з античних часів вважають годувальницею. Ріг кози – символ родючої природи (ріг достатку – *cornu copiae*) [7].

У календарних обрядах, пов'язаних із аграрною магією, коза або її зооморфна маска – персонаж ріджень. Різдвяні й

колодійні обходи з рядженою «козою» найбільше поширені в українців і білорусів, меншою мірою – у росіян. Атрибути рядженої «кози» – вивернутий вовняний кожух, дерев'яна голова з рогами і бородою з соломи або лози та рухомою нижньою щелепою. Українці Буковини макет голови «кози» носили на довгій жердині, покриваючи балахоном [2, с. 523].

Водіння «кози» як різдвяно-новорічний обряд існує у вигляді архаїчного типу обходів з колядуванням з використанням масок.

Існує багато визначень символу *коза*, але найбільш влучним є таке: «Коза – символ воскресіння предка народу; алегоричний образ чорта, за його образом і подобою; символ малозначущості, скептицизму і недовіри, емблема людини, на яку постійно “звалюють” чужі провини. Коза у різдвяних обрядах – символ воскресіння предка народу після наглої смерті. Коза (цап, козел) – об'єкт глузування і насмішок народу; є символом недовіри, малозначущості, низької ціни, марних надій <...>. Про це красномовно “говорять” прислів'я: “Від козла ні шерсті, ні молока”, “Поставили козла город стеретти”, “Не буде з цапа вовни»» [6].

Народні уявлення про тварин записували О. Кольберг [8] та К. Мошинський [9]. Ці дослідники розглядали тваринні образи в контексті слов'янської культури, народних вірувань, звичаїв, обрядів.

Аналіз персонажа коза в кумулятивних казках здійснено за такою схемою:

1. Сюжетні типи казок, які містять персонаж Кози.
2. Номінація коза в українських кумулятивних казках.
3. Функції і характеристика персонажа.

Під час аналізу основних збірників українських народних казок нами було виявлено 13 казок, у яких є персонаж Коза: «Цап та коза» (АТ 2015) [3, с. 429], «Хазяйство» (власне українська) [3, с. 49–52], «Горобець та билина» (АТ 2015) [3, с. 431], «Горобець та бадилінка» (АТ 2015) [3, с. 432], «Коза дереза»

(АТ 212) [3, с. 349], «Коза дереза» (АТ 212) [3, с. 353], «Про дідові кози» (АТ 212) [3, с. 354], «Про козу дерезу» (АТ 212) [5, с. 128–129], «Коза в заячій хатці» (АТ 212) [3, с. 359], «Коза ярая, півбока драная» (АТ 212) [3, с. 361], «Коза-дереза» (АТ 210, 212) [4, с. 43–45], «Як вовк забажав козенят» (АТ 123) [3, с. 217], «Сказка» (власне українська) [1].

Коза є головним персонажем чотирьох сюжетів (дев'ять казок):

АТ 2015: «Цап та коза» (АТ 2015) [3, с. 429];

АТ 212: «Коза дереза» (АТ 212) [3, с. 349], «Коза дереза» (АТ 212) [3, с. 353], «Про дідові кози» (АТ 212) [3, с. 354], «Про козу дерезу» (АТ 212) [5, с. 128–129], «Коза в заячій хатці» (АТ 212) [3, с. 359], «Коза ярая, півбока драная» (АТ 212) [3, с. 361];

АТ 210, 212: «Коза-дереза» (АТ 210, 212) [4, с. 43–45];

АТ 123: «Як вовк забажав козенят» (АТ 123) [3, с. 217];

Коза є другорядним персонажем у двох сюжетах (чотири казки):

АТ 2015: «Горобець та билина» (АТ 2015) [3, с. 431], «Горобець та бадилінка» (АТ 2015) [3, с. 432].

Власне українська: «Хазяйство» (власне українська) [3, с. 49–52], «Сказка» (власне українська) [1].

Аналіз персонажа Коза містить визначення типу казкової кумулятивної структури (ланкова, включена, змішана): етап казки, коли з'являється персонаж (зав'язка, розвиток подій, розв'язка) – функції і риси персонажа.

В українському казковому фонді найпоширенішим є сюжет «Коза-дереза» (АТ 212). Аналіз варіантів казки «Коза-дереза» дає підстави стверджувати, що кумулятивна структура найчастіше охоплює увесь текст казки. Усього проаналізовано сім варіантів цієї казки. Усі вони кумулятивні, причому кожен має власні особливості.

Коза-дереза – персонаж, наділений рисами здичавілої домашньої тварини, своєю поведінкою спричиняє нещастя ін-

шим, (сварку в сім'ї, сльози і страх диких тварин); це образ самовпевненої домашньої тварини, без страху перед іншими.

Коза в цій казці є головним персонажем. Вона зображена хитрою, облесливою, здатною на всілякі вигадки, тому може обдурювати навіть сильніших тварин. У багатьох казках Коза взаємодіє з такими персонажами, як Вовк, Заєць, Лисиця, Ведмідь, хоча вони дикі тварини, але контактують з нею. Часто наївні лісові мешканці не знають, що це за хитрий звір, адже вихваляння Кози та її пісня лякають їх і вводять в оману. Народні оповідачі в казкових репліках кози використовують римований текст, дотепну пісню, яка щоразу повторюється.

Перший аналізований варіант казки «Коза дереза» [3, с. 349] є кумулятивною казкою з ланковою структурою. Кумуляція тут виконує такі функції, як нагнітання оповіді, підведення до кульмінації, загострення уваги слухача.

Зав'язкою в казці є знайомство Кози із сім'єю діда і позиціонування її як майбутньої господині чи годувальниці в сім'ї, а отже, такої, що заслуговує найкращого ставлення до її особи, тобто найкращого піклування з боку сім'ї. Далі Коза потрапляє до нового осередку – до лісу, де відразу відчуває себе господинею і займає хату найслабшого мешканця – Зайця. Лісові жителі поспішають на допомогу своєму товаришеві, але тому, що не розуміють хто це, бояться й навіть не намагаються здолати козу. Казка припиняється з приходом півня, котрий несе їй смерть:

*– Кукуріку! Іду на ногах
В красних сапогах;
Несу-несу косу,
Тобі голову знесу
По самі плечі...
Полізай-ка з печі!* [3, с. 349]

Сюжет другого варіанта казки [3, с. 353] збігається з першим, проте відрізняється розвитком подій: по-перше, Коза

потрапляє не в зайцеву, а в лисиччину хатку; по-друге, лисичці допомагають не лише лісові мешканці, – вовчик, ведмедик, лев, зайчик, півничок. Особливістю є те, що коза і лисичка – жіночі образи, усі лисиччині помічники – чоловічі образи; по-третє, під час промовляння своєї скарги Лисичка, щоб повернути увагу до свого горя, виконує вірш (пісню):

*– Під березкою,
Під кудрявою,
Що провіяно,
Те прокапано [3, с. 353].*

Третій варіант [3, с. 354] цікавий тим, що Коза не потрапляє до лісу, а перебуває у кумовій хаті, і вже люди намагаються її вигнати, проте допомагає їм житель морського дна – рак. Тобто, якщо в попередніх сюжетах саме Коза поставала як невідомий персонаж, що лякає, то тут навпаки – її налякав невідомий їй мешканець, що й призвело до її смерті.

Четвертий варіант [5, с. 128–129] казки є контамінацією попередніх: Козу із заячої хатки виганяє Рак. Важливою особливістю цього сюжету є також відмова від звичного безрезультатного кліше прояву сили, і спроба хитрістю здобути перемогу:

«Поліз рак у саму хату, зліз на піч та як ущипне козу за... Коза з переляку як упаде з печі да на піл, і дух випустила; а заєць з раком стали умісті жить да поживать да добра наживать» [5, с. 129]

П'ятий варіант [3, с. 359] казки вирізняється тим, що хоча казка і є власне кумулятивною, але текстова частина вміщує в собі зав'язку, яка пояснює поведінку Кози та її відмову (через погане самопочуття) покидати заячу хатку:

Побачила коза заячу хатку, підбігла до неї і гука: «Хазяїн дома?» – «Дома!» – обізвася заєць. «Вийди сюди, я тебе щось спитаю». – «Та кажи, я і тут почую». – «Та ні, вийди сюди, я тобі скажу гарну новинку».

Зайчик вийшов з нори, а коза миттю вскочила в його хатку і каже: «Тепер ти, зайчик, іди погуляй трохи, а я тим часом полежу, опочину, бо я дуже занедужила» [3, с. 359].

Пісню Кози не розуміють, тому вона наганяє страх на лісових мешканців:

– Я з лісу брянського,
Отроддя галанського.
Об двох рогах,
На трьох ногах,
За одним махом
Всіх побивахом [3, с. 359].

Шостий варіант казки [3, с. 361] відрізняється від четвертого лише наявністю ще одного другорядного персонажа – Дикого Кабана, а звільнення лисиччиної хатки відбулося завдяки діям Рака:

«Рак – не дурак; як ущипне, то буде знак. Пішов. Приходе рак, уліз у ту дірку, що кабан порив у дверях, поліз на ніч. Як ущипне козу за бік, що обідраний. Коза як зареве – та хода з хати. Як вискоче. Так її пізнали, – вовк і ведмідь, – що коза, ухопили її та й з'їли.

А лисичка стала жити у своїй хатці. А про рака-восяка пішла слава по всьому світові» [3, с. 361].

Сьомий варіант казки [4, с. 43–45] відрізняється від попереднього розв'язкою, яка також містить кумуляцію:

«Прийшов рак у хату та як крикне: «А хто, хто в лисиччиній хатці?» – «Я, коза-дереза, півбока луплена, за три копи куплена; тупу, тупу ногами, сколю тебе рогами, лапками вигребу, хвостиком вимету». А рак і каже: «Вижену». І поліз на ніч, і к козі зліз та як ущипне її клешнею за облуплений бік. А вона як закричить: «Не мене!» Та й зогнав її з печі на піл (кровать), а тоді уп'єть її щип, а вона: «Не мене!» Рак зогнав її додому і уп'єть щип, а вона: «Не мене!» Та й вибігла у

сіни. А рак ун'єть її щип, а вона: «Не мене!» І вибігла на двір. А рак її ун'єть щип, а вона: «Не мене!» Та й побігла геть.» [4, с. 43–45]

Назва казки	Кількість ланок	Кумулятивна структура	Перелік основних персонажів	Персонаж, що вигнав Козу
«Коза дереза»	7	(a1+3+2, a1+3+2, a1+4+2, b1+2+5, b1+2+5) T1 (b5+6+2, b6+7+2)	1 – дід, 2 – коза, 3 – сини, 4 – жінка, 5 – лисичка, 6 – лев, 7 – півень	Півень
«Коза дереза»	10	T1 (a1+3+2, a1+3+2, a1+4+2, a1+2) T1 (b5+2, b5+2+6, b5+2+7, b5+2+8, b5+2+9, b5+2+10)	1 – дід, 2 – кози, 3 – дочки, 4 – баба, 5 – лисичка, 6 – вовчок, 7 – ведмідь, 8 – лев, 9 – зайчик-степанчик, 10 – півень	Півень
«Про дідові кози»	7	T1 (a1+3+2, a1+4+2, a1+4+2, a1+5+2, a1+2) T2 (b6+2, b7+2)	1 – дід, 2 – кози, 3 – син, 4 – дочки, 5 – баба, 6 – кум, 7 – рак	Рак
«Про козу дерезу»	8	T1 (a1+3+2, a1+3+2, a1+4+2, a1+2) T2 (b5+2, b5+6+2, b5+7+2, b5+8+2)	1 – дід, 2 – кози, 3 – дочки, 4 – баба, 5 – зайчиик, 6 – вовчик, 7 – лисичка, 8 – рак	Рак
«Коза в заячій хатці»	4	T1 (a1+2, a1+2+3, a1+2+4, a1+2+5) T2	1 – коза, 2 – заець, 3 – ведвідь, 4 – вовк, 5 – лисиця	Шершні

«Коза ярая, півбока драная»	8	T1 (a1+3+4, a1+3+2, a1+3) T2 (b5, b5+6, b5+7, b5+8, b5+9)	1 – дід, 2 – баба, 3 – коза, 4 – дочка, 5 – лисиця, 6 – зайчик, 7 – вовк, 8 – дикий кабан, 9 – рак	Рак
«Коза-дереза»	8	T1 (a1+5+3, a1+5+4, a1+5+2, 1+5) (b6+5, b6+7+5, b6+8+5, b6+9+5)	1 – дід, 2 – баба, 3 – син, 4 – дочка, 5 – коза, 6 – лисиця, 7 – зайчик, 8 – вовчик, 9 – рак	Рак

В українському кумулятивному казковому фонді найпоширенішим сюжетом, у якому Коза виступає другорядним персонажем, є сюжет «Горобець та билина» (АТ 2015). Загалом проаналізовано два варіанти казки [3, с. 431], [3, с. 432]. Коза як другорядний персонаж є типовою для цього сюжету.

Перший аналізований варіант казки «Горобець та билина» [3, с. 431] є власне кумулятивною казкою з включеною структурою. Текстова структура казки – це накопичення персонажів, які, кожен у свою чергу, відмовляються виконувати характерні для них дії: Билина не хоче гоїдати Горобця, хоча, зрозуміло, що під вагою пташки билина гоїдається. Коза не хоче гризти билини, тобто тварина відмовляється їсти свою типову їжу. І так із кожним персонажем. Динаміка казки зумовлена внутрішньою логікою світового устрою; оповідач мусить пам'ятати почерговість і зв'язок між персонажами. Основна функція казки – тренувати пам'ять та увагу слухача за допомогою цікавої логічної побудови словесної гри.

Різницею першого та другого варіантів цієї казки є персонажі казки. У першому варіанті [3, с. 431] наявні такі персо-

нажі: 1 – горобець, 2 – билина, 3 – коза, 4 – вовк, 5 – люди, 6 – татари, 7 – вогонь, 8 – вода, 9 – воли, 10 – довбня, 11 – черви, 12 – кури 13 – шуляк. У другому [3, с. 432]: 1 – горобчик, 2 – бадилинка, 3 – коза, 4 – вовк, 5 – стрілець, 6 – вогонь, 7 – вода, 8 – воли, 9 – колодки, 10 – хробаки. Тому кількість ланок в казці є різна: у першому варіанті 12 ланок (кількість персонажів збігається з кількістю ланок) у другому – 10.

Коза як другорядний персонаж української кумулятивної казки є також персонажем сюжету АТ 2015 «Горобець та билина» (АТ 2015) [3, с. 431], «Горобець та бадилинка» (АТ 2015) [3, с. 432].

В українських кумулятивних казках Коза як другорядний персонаж є членом таких кумулятивних ланцюгів:

Назва сюжету	Кількість ланок	Кумулятивна структура	Тип кумуляції
«Хазяйство»	11	a1+2, a1+3+2, a1+4+3+2, a1+5+4+3+2, a1+6+5+4+3+2, a1+7 +6+5+4+3+2, a1+8+7+6+5+4+3+2, a1+8+7+6+5+4+3+2, a1+9+8+7+6+5+4+3+2, a1+10+9+8+7+6+5+4+3+2, a1+11+10+9+8+7+6+5+4+3+2	Включена
«Горобець та билина»	12	a2+1, a3+2+1, a4+3+2+1, a5+4+3+2+1, a6+5+4+3+2+1, a7+6+5+4+3+2+1, a8+7+6+5+4+3+2+1, a9+8+7+6+5+4+3+2+1, a10+9+8+7+6+5+4+3+2+1, a11+10+9+8+7+6+5+4+3+2+1, a12+11+10+9+8+7+6+5+4+3+2+1, a13+12+11+10+9+8+7+6+5+4+3+2+1 12 ланок	Включена

«Горобчик та бадилин-ка»	10	T1 (a1+2, a1+3+2, a1+4+3+2, a1+5+4+3+2, a1+6+5+4+3+2, a1+7+6+5+4+3+2, a1+8+7+6+5+4+3+2, a1+9+8+7+6+5+4+3+2, a1+10+9+8+7+6+5+4+3+2) (b10+9+8+7+6+5+4+3+2 +1) T2 10 ланок	Включена
«Сказка»	5	T1 (a1+2, a1+2, a1+2, a1+2, a1+2) T2	Включена

Аналіз казкових варіантів дає підстави зробити такі висновки:

1. Коза є головним персонажем української кумулятивної казки, представленої сюжетом АТ 212.

2. Лісові мешканці бояться кози, адже не впізнають у ній домашньої тварини через її пихатість та нахабну поведінку.

3. Коза – умовний жіночий персонаж; у казці вона виконує роль господині, що не хоче миритися з іншими господарями.

4. Коза як головний персонаж наявна лише в ланковій кумуляції.

5. Найчастіше козу виганяє не свійська тварина, а рак, або ж півень. У казці коза порушує перебіг подій і спричиняє горе – у казці «Цап та коза» (АТ 2015) [3, с. 429] Коза разом з Цапом вирушає на пошуки їжі, але через її зникнення цап насилає нових персонажів, з метою покарати Козу (цап наслав на козу вовка, на вовка людей, на людей ведмедя, на ведмедя дуб, на дуб топор, на топор камінь, на камінь огонь, на огонь воду, на воду вола, на вола довбню, на довбню черви, на червів курей, на курей шуплік).

6. Другорядний персонаж Коза наявна лише у включеній кумуляції.

7. Найчастіше персонаж Коза зустрічається з її ворогом Вовком «Як вовк забажав козенят» (АТ 123) [3, с. 217].

Номінація кози

Коза «Коза» [3, с. 429], [3, с. 431], [3, с. 432], [3, с. 349], [3, с. 353], [4, с. 128–129], [3, с. 359], [3, с. 361], [4, с. 43–45], [3, с. 217], «кізонька» [3, с. 49–52], [3, с. 361], «козонька» [3, с. 432], «кізочка» [3, с. 349], «кози» [3, с. 353], [3, с. 354], «коза-дереза» [3, с. 349], [3, с. 353], [5, с. 128–129]. У кумулятивних казках козу характеризують такими епітетами: «ярая» [3, с. 361], «дереза» [3, с. 349], [3, с. 353], [5, с. 128–129].

У казці «Як вовк забажав козенят» (АТ 123) [3, с. 217] коза через вовка ледве не втратила родину («Козенята пізнали свою матінку, одчинили їй і похвалились, що до них хтось приходив і хотів обманить їх. Коза нагодувала діток і приказала їм, щоб вони нікому не одчиняли, а щоб вони не помилились, розказала їм, як вона буде причитувать надалі» [3, с. 217]). У казці «Цап та коза» (АТ 2015) [3, с. 429] у Кози відсутні будь-які характеристики («Пішов цап за ликами, коза по орішки; прийшов цап із ликами, кози з орішками ніт да ніт. “Добре, козо, буде, на шлю на тебе вовка!”» [3, с. 429]).

В українській казковій традиції, насамперед у кумулятивних казках Коза є популярним персонажем. У багатьох культурах образ кози є символом плодovitості, проте тексти казок не відображають цих уявлень, – у них коза найчастіше постає нахабною, винахідливою твариною, яка за допомогою хитрощів перемагає лісових жителів, але водночас є переможеною раком або півнем. Норовливість, хитрість і винахідливість – чи не найбільш характерні риси аналізованого образу.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Архівні наукові фонди рукописів та фонозаписів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. Ф. 1-5. Од. зб. 442.
2. Белова О. В. Коза. *Славянские древности. Этнолингвистический словарь: в 5 т.* / под ред. Н. И. Толстого. Москва, 1999. Т. 2. С. 522–525.
3. Березовський І. П. Українські народні казки про тварин. *Казки про тварин*. Київ : Наукова думка, 1979.
4. Рудченко І. Народные южнорусские сказки. Киев, 1870. Вып. 2.
5. Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, снаряженной Императорским русским географическим обществом. Юго-Западный отдел. Материалы и исследования : [в 7 т.] / собрал П. П. Чубинский. Т. 2 : Малорусские сказки / изд. под наблюдением П. А. Гильтебрандта. Санкт-Петербург : [Тип. и хромолитография А. Траншеля], 1878. 688 с.
6. Українські символи / М. Дмитренко, Л. Іваннікова, Г. Лозко та ін. Київ : Редакція часопису «Народознавство», 1994. 140 с.
7. Энциклопедия славянской культуры, письменности и мифологии / авт.-составитель А. А. Кононенко; ил. В. А. Кононенко; худож.-оформитель Л. П. Вировец. Харьков : Фолио, 2013. 798 с. : ил.
8. Kolberg O. *Dziela wszystkie*. Wrocław ; Poznań, 1961–1985. Т. 1–60.
9. Moszyński K. *Kultura ludowa Słowian*. Warszawa, 1967. Т. II. *Kultura duchowa*. Cz. 1, 2.

REFERENCES

1. Rylsky Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology of National Academy of Sciences of Ukraine. IMFE, f. 1–5, no. 442 (unpublished).
2. Belova O. V. (1999) Kozha [Goat]. *Slavyanskye drevnosti. Étnolynghystrycheskyi slovar: y 5 m.* [Slavic antiquities. Ethnolinguistic dictionary: in 5 vols]. Vol. 2. Moscow, pp. 522–525.
3. Berezovsky I. P. (1979) Ukrainski narodni kazky pro tvaryn [Ukrainian folk tales about animals]. *Kazky pro tvaryn* [Tales about animals]. Kyiv: Naukova dumka.
4. Rudchenko I. (1870) *Narodnye yuzhnorusskiye skazky* [People's South Russian tales]. No. 2. Kyiv.

5. Chubynsky P. (compiler) (1878) Trudy etnograficheskoy statisticheskoy ekspeditsii v Zapadno-Russkiy kray, snaryazhennoy Imperatorskim Russkim Geograficheskim Obschestvom [Proceedings of the ethnographic-statistical expedition to the West-Russian region, equipped by the Imperial Russian Geographical Society]. *Yugo-Zapadnyy otdel. Materialy i issledovaniya: v 7 t. T. 2. Malorusskie skazki*. [The South-West Division. Materials and research: in 7 vol. Vol. 2. Little-Russian tales]. Saint Petersburg : [Tip. i hromolitografiya A. Transhelya].

6. Dmytrenko M., Ivannikova L., Lozko G., Musychenko Y., Shalak O. (1994) *Ukrayinski symvoly* [Ukrainian symbols]. Kyiv : Editorial board of the journal «Genesis».

7. Kononenko A. A. (compiler) (2013) *Éntsyklopedyya slavyanskoy kul'tury, pys'mennosty y myfolohyy* [Encyclopedia of Slavic culture, writing and mythology]. Kharkiv : Folio.

8. Kolberg O. (1961–1985) *Dziela wszystkie* [All songs]. Vol. 1–60. Wrocław ; Poznań.

9. Moszyński K. (1967) *Kultura ludowa Słowian* [Culture of Slavic people]. *Kultyra Duchowa* [Spiritual culture], vol. II, no. 1, 2. Warszawa.

SUMMARY

The texts of Ukrainian cumulative tales form the source material of the article. These are: *Koza Dereza* (seven variants), *Goat and Nanny Goat, Farm, As the Wolf has Wanted the Goatlings, Fairy Tale, Sparrow and Blade* (two variants).

Goat is a popular character in Ukrainian fabulous tradition, first of all in cumulative tales. The image of a Goat is a symbol of fertility in many cultures. However, this fact is not reflected in the texts of fairy tales. The Goat often appears as an impudent, inventive animal that wins the forest inhabitants with the help of tricks. At the same time, She is defeated by Crawfish or Cock.

The Goat character in the fairy tale *Koza Dereza* is analyzed. She is depicted as an artful, oily, capable of all sorts of inventions animal. That's why She can deceive even more powerful animals. In many tales the Goat appears with such characters as a Wolf, a Hare, a Fox, a Bear. Although they are wild animals, but are in contact with Her. Often naive forest inhabitants do not know what a wily animal She is, because the Goat eulogy

and the song scare and deceive them. Folk narrators have included the rhymed text into the Goat fabulous cues. It is a witty song, which is repeated every time.

The plot *Sparrow and Blade* (AT 2015) is one of the most widespread in Ukrainian cumulative fairy tale fund. Two versions of story are analyzed. Goat as a secondary character is typical for this plot.

The Goat character is investigated. The authoress analyses the type of fabulous cumulative structure (linked, included, mixed); at which stage of a fairy tale a character appears (beginning, events development, denouement); character features; mental traits of the character (intelligent, unwise, insidious).

The image of Goat, its connection with the other tale heroes are investigated. Cumulative structures, their types, cumulation functions are analyzed.

The comparative characteristics of the structure of different variants of fairy tales of the same type are presented. They give an idea on the similarity and difference of each version.

Keywords: cumulative fairy tale, Goat, nomination, the functions of fairy tale character.